

деградації та використання мікоризи стає важливим напрямком для забезпечення сталого використання ґрунтових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Abramchuk, V., et al. (2020). "Chemical pollution of soils: impact on physical and chemical properties and ecosystems." *Ecology and Environmental Management*, 2(15), 45-58.
2. Smith, I. (2018). "Soil degradation and erosion: interconnection and consequences." *Journal of Environmental Research*, 7(3), 210-225.
3. Ivanova, N., et al. (2019). "Impact of climate change on the physico-chemical properties of soils." *Climate and Environment*, 12(4), 321-335.
4. Johnson, D., & Johnson, L. (2018). "Mycorrhiza: role in restoration and soil stability." *Frontiers in Ecology and Ecosystems*, 6(9), 482-497.
5. Smith, A. (2021). "The role of mycorrhiza in the ecological restoration of soils." *Ecosystems and Biodiversity*, 15(2), 134-150.
6. Black, R. (2019). "Mycorrhiza and its impact on soil fertility preservation." *Journal of Biodiversity and Ecosystems*, 11(5), 221-236.

УДК 631.445:631.95:631.452

ОЦІНКА КОРЕЛЯЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДИНАМІКИ МАКРОЕЛЕМЕНТІВ ҐРУНТОВИХ ВІДМІН ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ ЗА ПАРАМЕТРИЧНИМИ КРИТЕРІЯМИ

Зінчук М.І., кандидат с.-г. наук, доцент

Августинович М.Б., кандидат с.-г. наук, доцент

Мерленко І.М., кандидат с.-г. наук, доцент

Шворак А.М., доктор економічних наук, професор

Шевчук М.Й., доктор с.-г. наук, професор

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

В сучасному сільськогосподарському ґрунтознавстві поширення набувають дистанційні цифрові методи, а також запропонований М.І. Полупаном зі співавторами (ННЦ „Інститут ґрунтознавства і агрохімії імені О. Н. Соколовського) метод визначення еколого-генетичного статусу ґрунтів України, згідно еколого-субстантивної класифікації, який на типовому та підтиповому рівнях базується на субстантивно-параметричних критеріях (коефіцієнт профільного нагромадження гумусу - КПНГ та коефіцієнт відносної акумуляції гумусу - КВАГ) [2, 3].

Слід відзначити, що даний підхід у практичних ґрунтових дослідженнях знаходиться на стадії розвитку, оскільки параметричні критерії запропоновані для зональних непорушених типів та підтипів ґрунтів. В роботах [1, 4, 5, 6] проаналізовано результати апробації еколого-субстантивних критеріїв на ґрунтових відмінах Волинської області, а також проблеми практичної ідентифікації ґрунтових відмін Західного Лісостепу за параметричними критеріями. Підтверджено можливість використання даної методики ідентифікації ґрунтового покриву у виробничій ґрунтознавчій практиці, проте метод потребує доопрацювання і загального розвитку шляхом накопичення первісних даних, їх інтерпретації, розробки додаткових методичних та нормативних параметрів, які дозволили б забезпечити принцип спадкоємності класичних методів ідентифікації ґрунтових відмін і запропонованого методу.

В продовження даного дослідження, яке проводилось на 19 земельних ділянках і на яких було закладено 19 повнопрофільних розрізів та 38 прикопок (усього 57), проведено польові описи та визначено польові назви ґрунтів, відібрано ґрунтові зразки з генетичних горизонтів для визначення фізико-хімічних та агрохімічних показників з метою лабораторного уточнення їх ідентифікації. Відносно природно-сільськогосподарського районування, ділянки знаходяться в межах зони Лісостепу, Лісостепової

Західної провінції, Рівенсько-Луцького округу, Луцького природно-сільськогосподарського району (6).

Лабораторними аналізуваннями досліджено зразки верхніх гумусованих горизонтів на вміст гумусу (ДСТУ 4289:2004), фізичної глини (ДСТУ ISO/TR11046:2001), лужногідролізованого азоту (ДСТУ 7863:2016), рухомого фосфору (ДСТУ4405:2005, за Кірсановим), обмінного калію (ДСТУ4405:2005, за Кірсановим) та ін.

За результатами визначення вмісту гумусу та фізичної глини, обраховано значення КВАГ [2, 3], по відношенню до яких було проведено попарний кореляційний аналіз за агрорупами (таблиця 1) та генеральної сукупності (таблиця 2) для значень умісту гумусу, фізичної глини, а також показників макроелементів (NPK).

Аналіз взв'язків, наведених у таблиці 1, свідчить про різноплановість їх спрямованості в межах вибірок за спорідненими агрогрупами.

Таблиця 1

Усередненні значення КВАГ та їх лінійні коефіцієнти кореляції з агрофізичними та агрохімічними показниками (NPK)

Назва агровиробничої групи	Шифр агровиробничої групи	КВАГ теоретичне	КВАГ фактичне середнє	Коеф. корел. КВАГ/гумус	Коеф. корел. КВАГ/фіз.глина	Коеф. корел. КВАГ/N	Коеф. корел. КВАГ/P ₂ O ₅	Коеф. корел. КВАГ/K ₂ O
Дерново-підзолисті супіщані ґрунти	8в, 18в, 21в	0,82	0,70	0,68	-0,84	0,48	0,11	0,33
Ясно-сірі і сірі опідзолені супіщані і легкосуглинкові ґрунти	29в, 29г-39г	0,65	0,70	0,65	-0,13	0,02	-0,13	-0,06
Темно-сірі та чорноземи опідзолені і легкосуглинкові	40г, 49г	0,77	0,66	0,97	-0,85	0,01	0,67	0,43
Чорноземи щебенюваті супіщані	103в	1,18	1,67	0,97	0,92	-0,54	0,81	0,67
Намиті опідзолені і дерново-підзолисті супіщані і легкосуглинкові ґрунти	208в, 208г	0,83	0,82	0,81	-0,81	-0,43	0,12	-0,12

Так, найвищі рівні взємозв'язку виявлені для КВАГ та вмісту гумусу. Для ґрунтів генетично підзолистого ряду встановлено помітну (достатню) кореляцію між вказаними показниками. Для ґрунтів генетично чорноземного ряду – кореляційні зв'язки високі ($r_{xy} = 0,97$). Високі рівні зв'язку для КВАГ та вмісту фізичної глини виявлені для дерново-підзолистих, темно-сірих та чорноземів, при чому для перших двох у зворотній закономірності. Для обох видів зв'язків, високі значення притаманні і для порушених намитих відмін дерново-підзолистих ґрунтів ($r_{xy} = +/-0,81$). Помірні зв'язки між КВАГ та вмістом азоту виявлені для дерново-підзолистих, у тому числі намитих, та чорноземів щебенюватих. Для пар КВАГ/ P_2O_5 та КВАГ/ K_2O помітні та високі рівні зв'язку виявлено лише для ґрунтів генетично чорноземного ряду. В генеральній сукупності значущу помітну тісноту зв'язку виявлено лише для пари КВАГ/фіз.глина ($r_{xy} = -0,79$; таблиця 2).

Таблиця 2

Значення коефіцієнта кореляції для генеральних сукупностей КВАГ та гумусу, фізичної глини, NPK

Коеф. корел. КВАГ/гумус	Коеф. корел. КВАГ/фіз.глина	Коеф. корел. КВАГ/N	Коеф. корел. КВАГ/ P_2O_5	Коеф. корел. КВАГ/ K_2O
0,212	-0,786	0,079	-0,026	-0,053

Висновки. Результати даного дослідження свідчать, що в межах вибірок споріднених агрогруп КВАГ в переважній більшості корелює з агрофізичними показниками та гумусом. У той же час, зв'язки з вмістом елементів живлення є переважно помірними по азоту для дерново-підзолистих та чорноземів, а по фосфору та калію – виключно для ґрунтів з генетично чорноземними типами ґрунтоутворення. Варто також зазначити, що з проаналізованих 25 пар вибірок лише у 7 випадках не виявлено жодних ознак кореляційного взаємозв'язку. Це дає підстави на продовження

досліджень з метою удосконалення підходів до використання даної методики ідентифікації ґрунтового покриву у виробничій ґрунтознавчій практиці.

Список використаних джерел

1. Полупан М. І. Визначник еколого-генетичного статусу та родючості ґрунтів України: Навчальний посібник. /М.І. Полупан, В. Б. Соловей, В.І. Кисіль, В. А. Величко. – К.: Колообіг, 2005. – 304 с.

2. Полупан М. І. Класифікація ґрунтів України / М. І. Полупан, В. Б. Соловей, В. А. Величко. Київ: Аграрна наука, 2005. 300 с.

4. Зінчук М.І. Сучасні класифікації ґрунтів та проблема їхньої регіональної гармонізації в Україні/М Зінчук, М Шевчук, П Зінчук - Вісник Львівського університету. Серія географічна, Випуск 47. 2014. С. 24-135.

5. Зінчук М.І., Мерленко І.М., Шворак А.М., Августинович М.Б., Ковальчук Н. С. Апробація еколого-субстантивних критеріїв на ґрунтових відмінах Волинської області. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Вип. (4(100)). Рівне, 2022. С.91-102.

6. Зінчук М.І., Шворак А.М. Проблеми практичної ідентифікації ґрунтових відмін західного лісостепу за параметричними критеріями.// Проблеми використання, збереження та відтворення ґрунтів в умовах сталого розвитку агросфери: Збірник тез «Подільський державний університет», 2023. С.45-48.

UDC:633.15:631.85:631.445.4

OPTIMIZATION OF PHOSPHORUS NUTRITION OF CORN ON TYPICAL BLACK SOIL (CZERNOZEM VORONIK, WRB)

Koberniuk O.

Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D), Associate Professor of the Department
Agriculture, Soil Science and Plant Protection